

ผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
The Trade and Investment Effects on the SMEs Entrepreneurs in the
Northeastern Thailand after Opening ASEAN Economic Community

กิมภวิมล ปรมัตถ์วรโชติ I Pimvimol Poramatworachote¹

อนันต์ สุนทรเมธากุล I Anan Suntramethakul²

อัยรดา พรเจริญ I Irada Phorncharoen³

สรายุทธ พรเจริญ I Sarayut Phorncharoen⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) เพื่อศึกษาผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในเขตภาคอีสานตอนล่างจำนวน 400 ราย ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regressions Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยด้านศักยภาพภายในของผู้ประกอบการ SMEs โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากรดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ด้านการเงิน และด้านการตลาด และปัจจัยด้านศักยภาพภายนอกของผู้ประกอบการ SMEs โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากรดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองและกฎหมาย 2) ผลกระทบภายในธุรกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ สินค้า/บริการ ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านมีราคาต่ำกว่า เช่น สินค้าทางการเกษตร การเข้ามาแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดจากประเทศเพื่อนบ้าน และการหลั่งไหลของสินค้า/บริการจากประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น 3) ผลกระทบภายนอกธุรกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ธุรกิจได้รับผลกระทบจากไม่เท่าเทียมของเชื้อชาติ การเคลื่อนย้ายตลาดแรงงานที่สูงขึ้น และศาสนาที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร 4) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภายนอกธุรกิจ ได้แก่ 5 ตัวแปร คือ การเมืองและกฎหมาย การบริหารจัดการสังคมและวัฒนธรรม การตลาด และเทคโนโลยีและ 5) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ภายนอกธุรกิจ ได้แก่ 4 ตัวแปรคือ การเมืองและกฎหมาย การบริหารจัดการ สังคมและวัฒนธรรม และการเงิน

คำสำคัญ : ผลกระทบทางการค้าและการลงทุน, ผู้ประกอบการ SMEs

^{1,2,3}คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

⁴คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

ABSTRACT

This research aims to find 1) business environments of trade and investment SMEs entrepreneurs in the Northeastern Thailand after opening ASEAN Economic Community 2) effects of trade and investment on SMEs entrepreneurs in the Northeastern Thailand after opening ASEAN Economic Community and 3) factors effecting trade and investment on SMEs entrepreneurs in the Northeastern Thailand after opening ASEAN Economic Community. The sampling is 400 entrepreneurs registered with the Department of Commerce in the lower northeast. Questionnaires are used for this research and statistics for testing hypotheses is multiple regression analysis. The results of this research were:

1. The internal environment factors of SMEs entrepreneurial potentials, the analysis results reveal high in general and all aspects of study. The top three considerations are the operation/production, finance, and marketing. In addition, the external environment factors of SMEs entrepreneurial potentials, the analysis results reveal high in general and all aspects of study. The top three considerations are technology, economic, and political and legal. 2) The analysis impacts and barriers on the internal business results reveal high in general and all aspects of study. They are put in order from high to low as the following: the price of products/services that imported from neighbor are lower than the price in Thailand example agricultural products, losing market share to neighbor, and the influx of products/services from neighbor. 3) The analysis impacts and barriers on the external business results reveal high in general and all aspects of study. They are put in order from high to low as the following: businesses affected by race discrimination in the workplace, flow of skilled labor are higher and religious differences affect the personal performance. 4) Factors effecting trade and investment on SMEs entrepreneurs to internal business, which consist of 5 factors. There are political and legal, administration and management, social and culture, marketing, and technology. 5) Factors effecting trade and investment on SMEs entrepreneurs in the northeastern Thailand after opening ASEAN Economic Community to external business, which consist of 4 factors. There are political and legal, administration and management, social and culture and finance.

Keyword : Trade and Investment Effects, the SMEs Entrepreneurs

บทนำ

การรวมตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่จะเห็นได้ชัดกับประเทศไทยคือ 1) การลงทุนจะเสรีมากขึ้นบุคคลใดจะลงทุนที่ไหนก็ได้ซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันมากขึ้น ผู้บริโภคมีตัวเลือกมากขึ้น ได้รับสินค้าและบริการที่ดีและมีคุณภาพ ข้อเสียทำให้ประเทศไทยถูกแย่งโอกาสทางธุรกิจ 2) ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและการบินเพราะประเทศไทยอยู่กลาง ASEAN 3) การค้าขายจะขยายตัวอย่างน้อย 25% ในส่วนของอุตสาหกรรมบางประเภทเช่น รถยนต์ การท่องเที่ยว การคมนาคม แต่อุตสาหกรรมที่น่าห่วงของไทย คือ การใช้แรงงานในภาคอาชีพหลัก เช่น ภาคการเกษตร ก่อสร้าง อุตสาหกรรมสิ่งทอจะได้รับผลกระทบ เนื่องจากรัฐบาลการผลิตอาจย้ายไปประเทศที่ผลิตสินค้าทดแทนได้ 4) ภาษาอังกฤษจะเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากเนื่องจากจะมี

ประชาชนจากทุกประเทศในอาเซียนเดินทางมาประเทศไทย ซึ่งเขาเหล่านั้นไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ แต่จะใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร 5) การค้าขายบริเวณชายแดนจะคึกคักอย่างมากเนื่องจากด่านศุลกากรชายแดนอาจมีบทบาทน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งปัญหาเรื่องยาเสพติด และปัญหาสังคมจะตามมาเพราะไม่มีการตรวจเช็คที่รัดกุมจากด่านศุลกากรชายแดน 6) เมืองไทยจะไม่ขาดแรงงานที่ไร้ทักษะเพราะแรงงานจะเคลื่อนย้ายเสรีจะมี ชาวพม่า ลาว และกัมพูชา เข้ามาทำงานในไทยมากขึ้น แต่ปัญหาสังคมจะเพิ่มขึ้นแทนซึ่งรัฐบาลควรต้องระวัง 7) คนไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษได้และมีความสามารถในการทำงานสูง บางส่วนจะสมองไหลไปทำงานต่างประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ เพราะชาวไทยเก่ง แต่ปัจจุบันได้ค่าแรงถูกมาก โดยเฉพาะไปทำงานที่ประเทศสิงคโปร์ 8) อุตสาหกรรมโรงแรม การท่องเที่ยว ร้านอาหาร รถเช่า บริเวณชายแดนจะคึกคักมากขึ้น 9) สาธารณูปโภคในประเทศไทย หากเตรียมพร้อมไม่ดีอาจขาดแคลนได้เพราะมีชาวต่างชาติมาช่วยใช้บริการ เช่น ชาวพม่ามาตลอดฤดูในไทย ก็ต้องใช้โรงพยาบาลในประเทศไทยทำให้อาจไม่เพียงพอสำหรับบริการคนไทยด้วยกันเอง 10) กรุงเทพฯ จะแออัดอย่างหนัก เนื่องจากมีตำแหน่งเป็นตรงกลางของอาเซียนและเป็นเมืองหลวงของไทย โดยเมืองหลวงอาจมีสำนักงานของต่างชาติมาตั้งมากขึ้น รถจะติดอย่างมาก สนามบินสุวรรณภูมิจะแออัดมากขึ้น 11) ไทยจะเป็นศูนย์กลางอาหารโลกในการผลิตอาหาร 12) ปัญหาสังคมจะรุนแรงถ้าไม่ได้รับการวางแผนที่ดี ปัญหาการแบ่งชนชั้น ปัญหาอาชญากรรมจะรุนแรง สถิติการก่ออาชญากรรมจะเพิ่มขึ้นอย่างมากจากชนชั้นที่มีปัญหา คนจะทำผิดกฎหมายมากขึ้นเนื่องจากไม่รู้กฎหมาย 13) ประเทศไทยถ้าไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ ภาคเอกชนและกลุ่มธุรกิจไม่สามารถพัฒนานวัตกรรมการผลิตไปอยู่ในระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น 14) การเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ AEC ที่ผ่านมาค่อนข้างล่าช้า ไม่เห็นผลชัดเจนในการปรับตัวของเศรษฐกิจไทย ความล่าช้าดังกล่าวอาจเป็นความเสี่ยงที่ธุรกิจไทยต้องเผชิญเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง แบบก้าวกระโดดในปี 2558 15) สังคมไทยขาดความตื่นตัวเกี่ยวกับ AEC ประชาชนและผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญ ผลกระทบและความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมสู่ AEC ขาดความรู้ความเข้าใจ อาจทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้ทำให้พลาดโอกาสในการใช้ประโยชน์จาก AEC (มธุภาณี ไทยภักดี, 2555)

ภาคอีสานเป็นพื้นที่เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วกว่าภาคอื่นๆ เนื่องจากมีแรงสนับสนุนหลายอย่าง เช่น เป็นดินแดนที่ราบสูงที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่รองรับได้ทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังเป็นประตูหน้าด่าน เพราะมีพรมแดนติดกับหลายประเทศไม่ว่าจะเป็น สปป.ลาวและกัมพูชา อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นช่องทางขยายตลาดไปยังเวียดนามได้อีกด้วย ความน่าสนใจของอีสานไม่หยุดอยู่แค่เพียงประเทศในกลุ่มอาเซียนเท่านั้น แต่ยังสามารถมองข้ามไปสู่ตลาดจีนตอนใต้อันเป็นโอกาสไม่น้อยของไทย สำหรับศักยภาพการเติบโตของเศรษฐกิจในที่ผ่านมา แม้ว่าในช่วงที่เศรษฐกิจไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการเงินสหรัฐ แต่เศรษฐกิจอีสานกลับสามารถขยายตัวสวนทางกับเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งก็ตอกย้ำให้เห็นว่าภาคอีสานกำลังฉายแววโดดเด่นที่จะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจอีกแห่งหนึ่งที่มียุทธศาสตร์สำคัญต่อเศรษฐกิจไทยทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้คาดการณ์ ว่าการลงทุนของภาคเอกชนในอีก 2 ปีข้างหน้า ภาคอีสานจะเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ที่ 6.8% ซึ่งจะช่วยหนุนให้การใช้จ่ายใช้สอยและส่งออกจากการค้าขายแดนของอีสานขยายตัวที่เฉลี่ย 11.3% และ 20.4% ตามลำดับ ดังนั้น ด้วยทิศทางการเติบโตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอีสาน จึงเป็นโอกาสสำคัญที่ผู้ประกอบการจะเข้าไปจับจองพื้นที่เพื่อเริ่มต้นหรือขยายสาขาของธุรกิจในพื้นที่ศักยภาพแห่งนี้ โดยเฉพาะการทำธุรกิจตามชายแดนอีสานซึ่งถือว่ามีโอกาสที่จะเติบโตสูง เนื่องจากมีปัจจัยหนุน ได้แก่ การขยายตัวของเมือง ส่งผลให้กำลังซื้อของคนอีสานเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และยังส่งผลความเจริญไปสู่บริเวณการค้าชายแดนมากขึ้น แนวชายแดนภาคอีสานย่อมคึกคักตามไปด้วยเพื่อรองรับการเติบโต เช่น ธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง ธุรกิจด้านสุขภาพ บริการ รวมไปถึงอุปกรณ์การสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์ในทางตรงกันข้าม ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจ ก็จะต้องเจอกับอุปสรรคที่ฉุดรั้งการเติบโตทางเศรษฐกิจได้เช่นกัน เช่น เรื่องระบบขนส่งภาคอีสาน ยังขาดแคลนเทคโนโลยีที่จะช่วยลดต้นทุนและเพิ่ม

ประสิทธิภาพการขนส่ง ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เพราะคนอีสานมักจะเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ มากขึ้น รวมทั้งเรื่องการแข่งขันกับนักลงทุนต่างประเทศ เนื่องจากนักลงทุนต่างประเทศมีเงินทุนและเทคโนโลยีสูงกว่าจึงอาจทำให้ผู้ประกอบการไทยเสียเปรียบ (พัชร สมะลาภา, 2556)

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อให้สามารถสร้างแนวทางการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้ประกอบการระดับ SMEs สามารถแข่งขันและเป็นที่ยอมรับได้ในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ

1.1 ประชากร คือ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในเขตภาคอีสานตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 189,081 ธุรกิจ (สำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2557)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้สูตรของ Taro Yamane (1975) (อ้างใน อัยรดา พรเจริญ, 2554) ได้จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 400 ราย การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

2. ขอบเขตระยะเวลา 1 ตุลาคม 2558 – 30 กันยายน 2559

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพได้ค่าความเชื่อมั่น .97 โดยสอบถามจากผู้ประกอบ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ SMEs ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านองค์ประกอบของผู้ประกอบการ SMEs ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการ SMEs ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการ SMEs และตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาจะใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) จะใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regressions)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์สภาพทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สภาพทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs	ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
ด้านสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการ SMEs			
1. ด้านการตลาด	4.04	0.52	มาก
2. ด้านการเงิน	4.20	0.52	มาก
3. ด้านการดำเนินงาน/การผลิต	4.21	0.50	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการ	3.75	0.49	มาก
5. ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์	3.95	0.38	มาก
รวม	4.03	0.39	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการ SMEs			
6. ด้านเศรษฐกิจ	4.04	0.47	มาก
7. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.81	0.48	มาก
8. ด้านการเมืองและกฎหมาย	3.94	0.54	มาก
9. ด้านเทคโนโลยี	4.06	0.54	มาก
รวม	3.97	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าด้านสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการ SMEs โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ($\bar{X} = 4.21$) ด้านการเงิน ($\bar{X} = 4.20$) และด้านการตลาด ($\bar{X} = 4.04$) และด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการ SMEs โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.06$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.04$) และด้านการเมืองและกฎหมาย ($\bar{X} = 3.94$)

2. ผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย ผลกระทบภายในธุรกิจ และผลกระทบภายนอกธุรกิจ

ตารางที่ 2 ผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย ผลกระทบภายในธุรกิจ และผลกระทบภายนอกธุรกิจ

ผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs	ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ผลกระทบภายในธุรกิจ	3.64	0.37	มาก
2. ผลกระทบภายนอกธุรกิจ	3.70	0.37	มาก
รวม	3.67	0.36	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย ดังนี้ ผลกระทบภายนอกธุรกิจ ($\bar{X} = 3.70$) และผลกระทบภายในธุรกิจ ($\bar{X} = 3.64$)

3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
a	-	.60**	.53**	.57**	.49**	.41**	.37**	.39**	.38**	.41**	.34**
b	-	-	.67**	.61**	.53**	.60**	.53**	.53**	.57**	.48**	.45**
c	-	-	-	.63**	.57**	.64**	.59**	.57**	.61**	.45**	.44**
d	-	-	-	-	.54**	.59**	.57**	.54**	.52**	.50**	.46**
e	-	-	-	-	-	.55**	.49**	.49**	.50**	.39**	.37**
f	-	-	-	-	-	-	.66**	.67**	.70**	.49**	.46**
g	-	-	-	-	-	-	-	.77**	.69**	.57**	.53**
h	-	-	-	-	-	-	-	-	.76**	.58**	.56**
i	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.54**	.51**
j	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.74**
k	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านเทคโนโลยี เป็นตัวแปรอิสระกับ ผลกระทบภายในธุรกิจ และผลกระทบภายนอกธุรกิจ ทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.77 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจะต้องมีค่าไม่สูงเกินไป คือ ต้องไม่เกิน 0.80 เพื่อป้องกันปัญหา Multicollinearity พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กันไม่เกิน 0.80 แสดงว่าตัวแปรที่นำมาใช้เป็นตัวแปรที่สามารถนำไปวิเคราะห์หาค่าถดถอยเชิงพหุคูณได้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อให้ตัวแปรอิสระ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านเทคโนโลยีและผลกระทบภายในธุรกิจ เป็นตัวแปรตาม

Model	Unstandardized coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(CONTENT)	1.354	0.137		9.897	0.000
1. ด้านการเมืองและกฎหมาย	0.133	0.047	0.193	2.798	0.005
2. ด้านการบริหารจัดการ	0.098	0.040	0.129	2.465	0.014
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	0.159	0.049	0.205	3.251	0.001
4. ด้านการตลาด	0.097	0.033	0.135	2.948	0.003
5. ด้านเทคโนโลยี	0.098	0.42	0.141	2.333	0.020
F = 61.550 Sig F = 0.000 R = 0.654 R ² = 0.428 R ² _{adj} = 0.421					

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยวิธี Stepwise เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการ

เปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยตัวแปรอิสระ 5 ตัว คือ ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการตลาด ด้านเทคโนโลยี มีตัวแปรตามคือ ผลกระทบภายในธุรกิจ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ 0.654 ($R = 0.654$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถพยากรณ์ตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 42.1 ($R^2_{adj} = 0.421$)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อให้ตัวแปรอิสระ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านเทคโนโลยีและผลกระทบภายนอกธุรกิจ เป็นตัวแปรตาม

Model	Unstandardized coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(CONTENT)	1.691	0.136		12.474	0.000
1. ด้านการเมืองและกฎหมาย	0.211	0.043	0.312	4.870	0.000
2. ด้านการบริหารจัดการ	0.094	0.040	0.126	2.375	0.018
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	0.124	0.050	0.162	2.488	0.013
4. ด้านการเงิน	0.084	0.037	0.118	2.252	0.025
F = 62.001 Sig F = 0.000 R = 0.613 $R^2 = 0.376$ $R^2_{adj} = 0.370$					

จากตารางที่ 5 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยวิธี Stepwise เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยตัวแปรอิสระ 4 ตัว คือ ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเงิน มีตัวแปรตามคือ ผลกระทบภายนอกธุรกิจ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ 0.613 ($R = 0.613$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถพยากรณ์ตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 37 ($R^2_{adj} = 0.370$)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการ SMEs ประกอบด้วย ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยด้านสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการ SMEs โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ด้านการเงิน และด้านการตลาด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

1.2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการ SMEs ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและกฎหมาย และด้านเทคโนโลยี โดยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการ SMEs โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ จากระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองและกฎหมาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

2. ผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย ผลกระทบภายในธุรกิจ และผลกระทบภายนอกธุรกิจ ดังนี้

2.1 ผลกระทบภายในธุรกิจ โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อรายการที่อยู่ในระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ สินค้า/บริการ ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านมีราคาต่ำกว่า เช่น สินค้าทางการเกษตร การเข้ามาแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดจากประเทศเพื่อนบ้าน และการหลั่งไหลของสินค้า/บริการจากประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น

2.2 ผลกระทบภายนอกธุรกิจ โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อรายการที่อยู่ในระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ธุรกิจได้รับผลกระทบจากไม่เท่าเทียมของเชื้อชาติ การเคลื่อนย้ายตลาดแรงงานที่สูงขึ้น และศาสนาที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร

3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภายในธุรกิจ ประกอบไปด้วย ตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร คือ ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการตลาด และด้านเทคโนโลยี

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภายนอกธุรกิจ ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปรคือ ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านการเงิน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการ SMEs ประกอบด้วย ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ด้านการบริหารการจัดการ และด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยด้านสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการ SMEs โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ด้านการเงิน และด้านการตลาด ทั้งนี้อาจเกิดจากผู้ประกอบการมุ่งให้ความสำคัญระบบการดำเนินงาน/การผลิต ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีความยืดหยุ่น และระบบควบคุมที่เหมาะสม รวมไปถึงเงินลงทุน เงินทุนหมุนเวียนที่เพียงพอ และมีการวางแผนทางการเงิน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการตลาดสินค้าและบริการให้มีความน่าสนใจ มีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีทำเลที่ตั้งที่ดี ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ จะส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันและสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจให้กับผู้ประกอบการได้ สอดคล้องกับ พรทิพา ศรีวัฒนา (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดความเป็นสากลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย พบว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการ ทุกปัจจัยได้แก่ความแตกต่างด้านการตลาดความแตกต่างด้านนวัตกรรมและการเป็นผู้นำ ด้านต้นทุนต่ำมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากความเป็นสากลในด้านการเข้าถึงตลาดและเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้อย่างครอบคลุมด้านประหยัดต้นทุนทำให้มีกำไรและความมั่นคงเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ ฉันทมัย เจียรกุล (2557) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการปรับตัวของ OTOP เพื่อพร้อมรับการเปิด AEC พบว่าควรสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณค่าให้กับผู้บริโภค พัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน พร้อมทั้งหากกลุ่มตลาดเป้าหมายและช่องทางการตลาดในการกระจาย

สินค้าให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในต้นทุนที่ต่ำที่สุด สำหรับด้านการผลิตควรให้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิต หาแหล่งวัตถุดิบที่มีต้นทุนต่ำด้านการเงินและแหล่งเงินทุน ควรมีการใช้ระบบการเงินและบัญชีที่ถูกต้อง มีความรู้เรื่องต้นทุนและจุดคุ้มทุน สนับสนุนเรื่องแหล่งทุนต้นทุนต่ำ สอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์ (2557) ได้สะท้อนการศึกษาเรื่องการประเมินผลกระทบรายสินค้า ภายหลังเปิดตลาดสินค้าภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) พบว่า ผู้ประกอบการไทยควรศึกษาพฤติกรรมตลาดและความต้องการของลูกค้าในเชิงลึกในแต่ละตลาด เป้าหมายที่จะทำการส่งออกสินค้าไปยังประเทศนั้นๆ และทำการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตสินค้าตนเองลง เนื่องจากประเทศคู่แข่งของไทยกำลังใช้กลยุทธ์ต้นทุนการผลิตต่ำเพื่อแย่งส่วนแบ่งตลาด รวมทั้งพัฒนารูปแบบและคุณภาพสินค้าให้ตรงความต้องการของตลาด

1.2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการ SMEs ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและกฎหมาย และด้านเทคโนโลยี โดยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการ SMEs โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองและกฎหมาย ทั้งนี้อาจเกิดจาก ผู้ประกอบการมุ่งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพภายนอกเกี่ยวกับการนำเอาเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้และต่อยอดเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความสนใจ สร้างความรู้และเข้าใจ เกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการเตรียมพร้อมรับปัญหาทางด้านการเมืองและกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับตามกฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด เพื่อนำเอาปัจจัยภายนอกดังกล่าวมาใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ กนิษฐา ก้องเกียรติยศ และไกรชิต สุตะเมือง (2556) ได้วิเคราะห์การเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการ SMEs ภาคอุตสาหกรรมการพิมพ์ และบรรจุภัณฑ์ทางรอด AEC พบว่าบริษัทมีการพึ่งพาเครื่องจักรในการผลิตเป็นหลักมากที่สุด แต่ไม่เน้นในการใช้เครื่องมือสองเพื่อลดต้นทุนการผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันยมัย เจียรกุล (2557) พบว่าด้านการผลิตควรให้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิต หาแหล่งวัตถุดิบที่มีต้นทุนต่ำด้านการเงินและแหล่งเงินทุน และควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบการทำงานรวมถึงระบบสารสนเทศ และด้านการสร้างเครือข่ายธุรกิจผู้ประกอบการควรหาพันธมิตรธุรกิจทั้งในด้านการผลิตและการจัดจำหน่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของกรแก้ว ไกรแก้ว (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการ สาขาโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการของอาเซียน พบว่าภาครัฐควรทบทวนกฎและกติกาเกี่ยวกับการกำกับดูแลภายในประเทศปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในให้อยู่ในกรอบการปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติได้จริง และภาครัฐควรเร่งปฏิรูปกฎหมายเศรษฐกิจและกฎระเบียบต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจอย่างเป็นธรรม เพื่อยกระดับมาตรฐานและความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

2.1 ผลกระทบภายในธุรกิจ โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อรายการที่อยู่ในระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ สินค้า/บริการ ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านมีราคาต่ำกว่า เช่น สินค้าทางการเกษตร การเข้ามาแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดจากประเทศเพื่อนบ้าน และการหลั่งไหลของสินค้า/บริการจากประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้นทั้งนี้อาจเกิดจากประเทศเพื่อนบ้านในประเทศพม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม มีอัตราค่าแรงและรวมไปถึงต้นทุนในการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่ต่ำกว่าไทย ส่งผลให้ประเทศเพื่อนบ้านสามารถกำหนดราคาที่ต่ำกว่าไทยได้ เพื่อให้สินค้าของตนสามารถเข้ามาแข่งขันในตลาดอาเซียนได้ รวมไปถึงประเทศเพื่อนบ้านได้มีการพัฒนาศักยภาพในการผลิตสินค้าเพิ่มสูงขึ้น ทั้งในเรื่องของคุณภาพและราคา ทำให้สินค้าหลายชนิดจากประเทศเพื่อนบ้านหลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

ต่อการแข่งขันธุรกิจของประเทศไทย ในเชิงบวกก็เพื่อเป็นการแข่งขันทางธุรกิจอย่างเสรี โดยจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้ธุรกิจไทยพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพสูงขึ้นตลอดจนเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้ธุรกิจไทยสร้างนวัตกรรมใหม่ให้กับผู้บริโภค แต่ในเชิงลบธุรกิจต้องเผชิญกับแรงกดดันและสภาวะการณ์ในการแข่งขันที่รุนแรงจนทำให้หลายธุรกิจต้องประสบปัญหาขาดทุนหรือเลิกกิจการ จากการคุกคามของสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน สอดคล้องงานวิจัยของทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์ (2557) พบว่าประเทศคู่แข่งของไทยกำลังใช้กลยุทธ์ต้นทุนการผลิตต่ำเพื่อแย่งส่วนแบ่งตลาด การเตรียมความพร้อมให้ทั้งผู้ประกอบการและแรงงานไทย ประเทศไทยน่าจะฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ได้โดยไม่ยากเกินความสามารถ สอดคล้องงานวิจัยของศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจจังหวัดพะเยาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนชายแดนบ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา พบว่าเมื่อเข้าเป็นประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ปัญหาด้านการค้าคือ เกษตรกรไม่สามารถขายผลผลิต เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และลูกเดือยได้ เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันด้านราคานำเข้าจากประเทศใกล้เคียงซึ่งมีราคาต่ำกว่า

2.2 ผลกระทบภายนอกธุรกิจ โดยภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อรายการที่อยู่ในระดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ธุรกิจได้รับผลกระทบจากไม่เท่าเทียมของเชื้อชาติ การเคลื่อนย้ายตลาดแรงงานที่สูงขึ้น และศาสนาที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งนี้อาจเกิดจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก่อให้เกิดการเปิดเสรีทางด้านแรงงานหลังไหลเข้าสู่ประเทศไทยมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านในประเทศพม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เมื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทยจะมีรายได้จากการทำงานที่สูงกว่าประเทศของตนเอง ส่งผลต่อปัญหาความไม่เท่าเทียมของชนชาติ การแบ่งแยกเชื้อชาติและศาสนาก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมายที่จะตามเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการแย่งงานแรงงานคนไทย ปัญหาการเรียกร้องสิทธิทางด้านแรงงานกับผู้ประกอบการ ปัญหาแรงงานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ความไม่ชัดเจนของกฎหมายแรงงานต่างด้าวรวมถึงเกิดปัญหาทางสังคมอีกด้วย สอดคล้องกับมารศรี เจษฎาปฏิพัทธ์ (2555) ได้กล่าวถึงผลกระทบของแรงงานเมื่อมี AEC ว่าแรงงานพม่าหลังจากประเทศพม่าปฏิรูปประเทศจะทำให้แรงงานพม่ากลับประเทศมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศไทยจะขาดแคลนแรงงานระดับล่าง ในขณะที่แรงงานกัมพูชาและ สปป.ลาวจะมีการเคลื่อนย้ายอพยพเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายมากขึ้น ก่อให้เกิดการแย่งงานแรงงานไทย ปัญหาสังคม ปัญหาความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น สอดคล้องกับอภิญา เลื่อนฉวี (2556) ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการค้าเสรีด้านแรงงานต่างด้าวที่เข้าประเทศแบบผิดกฎหมายซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่างเช่น ส่งผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แรงงานเถื่อน กฎหมายไม่ชัดเจน การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นระเบียบ โรคระบาด เกิดอาชญากรรมและการแย่งงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีดี วัฒนกร (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย พบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานจากจากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมายังประเทศไทยเป็นแรงงาน 3 สัญชาติหลัก คือ พม่า กัมพูชา และลาว ในอนาคตจะมีแรงงานเหล่านี้เพิ่มขึ้น

3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภายในธุรกิจ ประกอบไปด้วยตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร คือ ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการตลาด และด้านเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเกิดจากนโยบายทางการเมืองและข้อบังคับทางกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมภายในทางธุรกิจเพราะการดำเนินธุรกิจจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริม สนับสนุนให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนข้อบังคับทางกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิด

ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินธุรกิจรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การดำเนินธุรกิจจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวและกำหนดทิศของธุรกิจให้สอดคล้องกับกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะธุรกิจที่สามารถปรับตัวได้ก่อนก็จะมีโอกาสที่ได้ชัยชนะเหนือการแข่งขันทางธุรกิจได้เป็นอย่างดี โดยปัจจัยที่ส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอีกประการคือ การบริหารจัดการธุรกิจที่ดีจากการกำหนดกลยุทธ์การตลาด ตลอดจนการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ธุรกิจสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ (2556) พบว่าเมื่อเข้าเป็นประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์พื้นที่ตำบลภูซางอาจพบปัญหาด้านการค้าคือ เป็นผลมาจากแนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาเมืองชายแดนของจังหวัดพะเยาที่ต้องการลดข้อจำกัดของกฎระเบียบพิธีการทางการค้า ตลอดจนการกำหนดเพดานการซื้อสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคที่มีมูลค่าไม่เกิน 1,000 บาท โดยไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร นอกจากนี้รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบริเวณพื้นที่ สอดคล้องกับกรแก้ว ไกรแก้ว (2556) พบว่าไทยยังคงประสบกับปัญหาการดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศอยู่หลายด้านด้วยกันทั้งนี้ที่เกิดจากกฎระเบียบภายในประเทศไม่เอื้อต่อการดำเนินการรวมถึงการระงับข้อพิพาทที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อภายนอกธุรกิจ ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปรคือ ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านการเงิน ทั้งนี้ อาจเกิดจากนโยบายทางการเมืองรวมไปถึงตัวบทกฎหมายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบให้กับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เกิดจากการขับเคลื่อนของภาครัฐ ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนทางด้านวิถีทางสังคม วิธีการดำเนินชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณี มีปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ รวมไปถึงสถานะทางการเงินและการบริหารจัดการของธุรกิจ ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดผลกระทบในการดำเนินธุรกิจ SMEs เป็นอย่างมากที่ธุรกิจต้องพยายามรับมือและหาทางแก้ไขปัญหาจากผลกระทบดังกล่าวเพื่อให้สามารถแข่งขันและเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมารศรี เจษฎาปฏิพัทธ์ (2555) พบว่า แรงงานพม่าหลังจากประเทศพม่าปฏิรูปประเทศจะทำให้แรงงานพม่ากลับประเทศมากขึ้น ประเทศจะขาดแคลนแรงงานระดับล่าง ในขณะที่แรงงานกัมพูชาและ สปป.ลาวจะมีการเคลื่อนย้ายอพยพเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายมากขึ้น ก่อให้เกิดการแย่งงานแรงงานไทย ปัญหาสังคม ปัญหาความมั่นคงของประเทศ สอดคล้องกับอัมราภรณ์ ศรีกาญจนพัฒนา (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบน ด้านอำเภอเชียงของที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่นภายใต้การเตรียมสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ผลกระทบการพัฒนาขยายการค้าการลงทุนกับเมืองห้วยทราย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีแนวโน้มสูงขึ้น ตลอดจนมาตรการของภาครัฐบาลและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กับการส่งเสริมการลงทุนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลงทุนของภาคธุรกิจในพื้นที่อำเภอเชียงของและเขตเมืองห้วยทราย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการ SMEs

1.1.1 ด้านการตลาด ผู้ประกอบการควรนำเอาจุดเด่นทางด้านความน่าสนใจและคุณภาพของสินค้าและบริการ โดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนในการเสริมสร้างและดึงดูดให้ลูกค้าได้รู้จัก รับรู้ ตลอดจนการสร้างภาพพจน์ต่อตราสินค้าได้มากยิ่งขึ้น

เช่น การใช้การตลาดผ่าน Social Network เพื่อเป็นการขยายตลาดให้กับผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.2 ด้านการเงิน ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการวางแผนและการบริหารการเงินที่ดี โดยมีเงินลงทุนและเงินทุนหมุนเวียนให้เพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจ มีการนำเอาระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยให้การจัดทำการเงินของธุรกิจ ตลอดจนนำเอาข้อมูลทางการเงินมาช่วยในการตัดสินใจทางการเงิน เพื่อลดต้นทุนการผลิตที่สูญเปล่า และเพิ่มผลกำไรให้กับธุรกิจมากยิ่งขึ้น

1.1.3 ด้านการดำเนินงาน/การผลิต ผู้ประกอบการให้มีการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพได้มาตรฐานมีความยืดหยุ่นในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพและระบบของธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การนำเอาเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องจักร นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานให้กับธุรกิจ เพื่อเป็นการลดต้นทุนลดกำลังคน ลดเวลาในการดำเนินงาน ตลอดจนการเพิ่มกำลังการผลิตที่สูงขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินงานให้กับผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.4 ด้านการบริหารจัดการ ผู้ประกอบการควรมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่มีการส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs จากการฝึกอบรม การสัมมนา การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือ ตลอดจนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทางธุรกิจเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการได้ดียิ่งขึ้น

1.1.5 ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผู้ประกอบการควรเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมไปถึงวิธีการในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เพราะถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการควรเข้าร่วมอบรม สัมมนา หรือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถจัดการกับบุคลากรในธุรกิจได้อย่างเหมาะสม

1.2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการ SMEs ประกอบด้วย

1.2.1 ด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการควรให้ความสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้

1.2.2 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้ประกอบการควรมีการเสริมสร้างความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับแรงงานที่มาจากหลากหลายชนชาติตลอดความต้องการและพฤติกรรมของลูกค้าหลากหลายมากขึ้น และธุรกิจปรับตัวเข้ากับรูปแบบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ธุรกิจสามารถลดปัญหาทางด้านความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมของแรงงาน ตลอดจนการผลิตสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าที่หลากหลาย

1.2.3 ด้านการเมืองและกฎหมาย ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมรับปัญหาทางด้านการเมืองและกฎหมาย การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับตามกฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด

1.2.4 ด้านเทคโนโลยี ผู้ประกอบการควรให้ความสนใจกับการนำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้และต่อยอดจากการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจ เพื่อให้สามารถนำเอาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับธุรกิจในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

1.3 ผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย

1.3.1 ผลกระทบภายในธุรกิจ ผู้ประกอบการควรมีการวางแผนรับมือกับผลกระทบที่เกิดจากสินค้าและบริการที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านมีราคาต่ำกว่า การเข้ามาแย่งส่วนแบ่งทางการตลาด และการหลั่งไหลของสินค้าและบริการจากประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น โดยผู้ประกอบการจะต้องมีการวางแผนเพื่อบริหารจัดการให้มีต้นทุนในการดำเนินงานที่ลดต่ำลง พัฒนาสินค้าและบริการที่มีตรงตามความต้องการของลูกค้า และมีคุณภาพที่สูงขึ้นเพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการใช้การตลาด Social Network เพื่อช่วยในการขยายการตลาดของสินค้าได้ดียิ่งขึ้น

1.3.2 ผลกระทบภายนอกธุรกิจ ผู้ประกอบการควรมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับผลกระทบจากภายนอกที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความไม่เท่าเทียมของเชื้อชาติ การเคลื่อนย้ายตลาดแรงงานที่สูงขึ้น และศาสนาที่แตกต่างกัน เพราะผลกระทบเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดจากแรงงานที่มีจากหลากหลายชนชาติที่มีความเชื่อ ศาสนา ภาษา วิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญ เรียนรู้ทำความเข้าใจแรงงานที่หลากหลาย และพัฒนาการบริหารจัดการแรงงานให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบททั้งในปัจจุบันและอนาคตมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาค้นคว้าจากการศึกษาผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาค้นคว้าจากการศึกษาผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs โดยใช้เทคนิคอื่นๆ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาในการนำเอาผลการวิจัยในครั้งนี้ไปบูรณาการถ่ายทอดให้กับผู้ประกอบการ SMEs เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการค้าและการลงทุน ที่สอดคล้องกับผลกระทบที่ได้ขึ้น เช่น การจัดฝึกอบรมให้กับผู้ประกอบการ SMEs เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการค้าและการลงทุน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ให้ทุนสนับสนุนในงานวิจัยเรื่อง ผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา ก้องเกียรติยศ และ ไกรชิต สุตะเมือง. (2556). การวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการ SMEs ภาคอุตสาหกรรมการพิมพ์ และบรรจุภัณฑ์ทางรอด AEC. วารสารการตลาดและการสื่อสาร. 1(2), 245-264.

กรแก้ว ไกรแก้ว. (2557). ปัญหากฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการ สาขาโลจิสติกส์ ภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการของอาเซียน. วารสารรามคำแหงฉบับนิติศาสตร์. 3(2), 41-56.

ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์. (2557). การประเมินผลกระทบรายสินค้า ภายหลังเปิดตลาดสินค้าภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรี (FTA). สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2559, จาก <https://sites.google.com/site/xaseiynsuxsa>

ฉันทมัย เจียรกุล. (2557). ปัญหาและแนวทางการปรับตัวของ OTOP เพื่อพร้อมรับการเปิด AEC. วารสารนักบริหาร Executive Journal. 34(1), 177-191.

- ปริตต์ วัฒนากร. (2556). ผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรทิวา ศรีวัฒนา. (2556). ปัจจัยที่กำหนดความเป็นสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย. วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2(1), 99-120.
- พัชร สมะลาภา. (2556). จับาธุรกิจชายแดน อีสานคึกคักกับ AEC. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2559, จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1387371557
- มธุภาณี ไทยภักดี. (2555). ประเทศไทยกับการเป็นประชาคมอาเซียน: โอกาสและความเสี่ยง. วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก. 30(3), 52-70.
- มารศรี เจษฎาปฏิพัทธ์. (2555). ภูมิภาคนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การก่อตัวและพัฒนาการของอาเซียน และข้อถกเถียงทางทฤษฎี. วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก. 30(3), 23-51.
- ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์. (2556). ผลกระทบของยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจจังหวัดพะเยากับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนชายแดนบ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2557). ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2559, จาก http://122.155.197.42/osmep_register/register_portal.aspx
- อภิญา เลื่อนฉวี. (2556). เคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในอาเซียน: ผลกระทบอย่างไรต่อไทย. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2559, จาก <http://www.kpi.ac.th/kpith/pdf>
- อัมราภรณ์ ศรีกาญจนพัฒน์. (2555). ผลกระทบการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบน ด้านอำเภอเชียงของ ที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่นภายใต้การเตรียมสู่ประชาคมอาเซียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis (3rd ed.). Newyork: Harper and Row Publication.